

Dictamen en relació amb la consulta plantejada per una Administració pública amb competències en matèria tributària en relació amb la cessió de dades tributàries a jutges i tribunals

Es presenta davant l'Agència Catalana de Protecció de Dades un escrit d'una Administració pública amb competències en matèria tributària en el qual es sol·licita el parer de l'Agència en relació amb la cessió de dades tributàries dels contribuents a petició de jutges i tribunals.

Analitzada la petició, la documentació que s'acompanya, la normativa vigent aplicable i l'informe de l'Assessoria Jurídica, s'emet el següent dictamen:

Antecedents

La consulta es planteja en relació amb el caràcter reservat de les dades tributàries d'acord amb la normativa sectorial d'aplicació i respecte la seva cessió a jutges i tribunals en compliment del deure de col·laboració previst a l'article 118 de la Constitució. Així, l'article 95 de la Llei general tributària determina el caràcter reservat de les dades, informes o antecedents obtinguts per l'administració tributària en compliment de les seves funcions i limita la finalitat de la seva recollida, tractament i conservació a l'efectiva aplicació dels tributs o recursos la gestió dels quals correspongui a l'administració tributària i a la imposició de sancions que siguin procedents. Aquest mateix article disposa que la informació tributària només pot ser comunicada o cedida a tercers, entre altres i en relació amb la comunicació de dades al poder judicial, en tres supòsits taxats:

- quan la cessió tingui per objecte la col·laboració amb els òrgans jurisdiccionals i el ministeri fiscal en la investigació o persecució de delictes que no siguin perseguibles únicament a instància de persona perjudicada;
- quan la cessió tingui per objecte la col·laboració amb les administracions públiques per a la lluita contra el delicte fiscal i contra el frau en l'obtenció o la percepció d'ajuts o subvencions a càrrec de fons públics o de la Unió Europea;
- quan la cessió tingui per objecte la col·laboració amb jutges i tribunals per a l'execució de resolucions judicials fermes.

En aquest darrer supòsit la Llei general tributària exigeix que la *“sol·licitud judicial d'informació exigeix resolució expressa en la qual, amb la ponderació prèvia dels interessos públics i privats afectats en l'assumpte de què es tracti i pel fet d'haver-se exhaurit els altres mitjans o fonts de coneixement sobre l'existència de béns i drets del deutor, es motivi la necessitat de demanar dades de l'administració tributàries”*.

D'altra banda, el deure de col·laboració amb jutges i tribunals previst a la Constitució a l'article 118 i concretat en articles com el 17 de la Llei orgànica del Consell General del Poder Judicial o el 591 de la Llei d'enjudiciament civil obliga a tota persona a prestar la col·laboració requerida per jutges i tribunals, de la forma que la llei ho estableixi amb les úniques excepcions que la Constitució i les lleis contemplin.

La consulta es planteja en relació amb la interpretació integrada del caràcter reservat de les dades tributàries i les taxades excepcions previstes per a la seva cessió a jutges i tribunals sense el consentiment de l'afectat i del deure de col·laboració amb els jutges i tribunals en el curs del procés judicial i en l'execució d'allò que es resolgui. L'escrit que planteja la consulta s'acompanya de còpies d'algunes peticions fetes per jutges i tribunals d'informació tributària a l'Administració que realitza la consulta i d'alguns models de resposta que aquesta adreça al jutge o magistrat corresponent, fent esment del caràcter reservat de les dades i del deure de sigil que s'imposa a aquells que per raó de les funcions que els corresponen gestionen informació, dades o documentació tributària. Així mateix, s'aporta còpia d'un escrit pel qual un jutjat reitera la seva petició advertint que de no prestar la sol·licitada col·laboració es deduirà testimoni al jutjat de guàrdia per si la conducta incorregués en delictes de desobediència a l'autoritat judicial.

Fonaments jurídics

I

En primer terme, cal analitzar la cessió de dades de caràcter personal d'acord amb la normativa d'aplicació. L'article 11 de la Llei orgànica de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) disposa:

1. *Les dades de caràcter personal objecte del tractament només poden ser comunicades a un tercer per al compliment de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l'interessat.*

2. *El consentiment que exigeix l'apartat anterior no és necessari:*
(...)

d) Quan la comunicació que s'hagi d'efectuar tingui com a destinatari el defensor del Poble, el ministeri fiscal o els jutges o tribunals o el Tribunal de Comptes, en l'exercici de les funcions que té atribuïdes. Tampoc no cal el consentiment quan la comunicació tingui com a destinatari institucions autonòmiques amb funcions anàlogues al defensor del Poble o al Tribunal de Comptes.

Aquest article eximeix del requisit del consentiment de l'afectat per a les comunicacions de dades personals, entre d'altres, a jutges o tribunals. S'introdueix una excepció al règim general que exigeix en tot cas el

consentiment previ de l'interessat a les comunicacions adreçades al compliment de les finalitats legítimes d'ambdós subjectes de la comunicació.

Les comunicacions de dades personals a jutges i tribunals, entre d'altres, no hauran de ser consentides per l'interessat sempre que siguin necessàries per a l'exercici de les funcions que tenen atribuïdes, o sigui, quan s'emmarquin en l'exercici de les funcions legítimes d'enjudiciament que corresponen als òrgans judicials i siguin necessàries per a la resolució, anàlisi o valoració del cas que ocupi al jutge o magistrat. D'acord amb aquest precepte doncs, les cessions de dades tributàries a jutges i tribunals són legítimes si es produeixen en desenvolupament de les funcions legítimes del cedent i del cessionari i no requereixen del consentiment previ de l'afectat.

L'exempció del requisit del consentiment però, no significa que resti inaplicable el règim general de protecció de dades, ans el contrari, cobra especial rellevància el compliment dels principis generals de la protecció de dades personals, atès que la comunicació de dades és incontestada i la llei no precisa els exactes termes en què aquesta ha de realitzar-se.

II

Correspon analitzar l'article 4 LOPD que recull el principi de qualitat de les dades, principi bàsic i definidor del règim de protecció de les dades personals, que en el seu apartat primer exigeix:

“Les dades de caràcter personal només es poden recollir per ser tractades, així com sotmetre-les a aquest tractament, quan siguin adequades, pertinents i no excessives en relació amb l'àmbit i les finalitats determinades, explícites i legítimes per a les quals s'han obtingut.”

El darrer apartat del mateix article prohibeix expressament la recollida de dades per mitjans fraudulents, deslleials o il·lícits, prohibició que impedeix recollir un excés de dades o recollir sense el consentiment quan aquest seria exigible en relació a part o a la totalitat de les dades personals. Qualsevol recollida i posterior tractament que sobrepassi les exigències de la necessitat i pertinència de les dades significaria una recollida il·lícita o deslleial per utilitzar mecanismes existents amb un abast desmesurat.

La definició de *“tractament de dades de caràcter personal”* s'estén a les operacions i als procediments tècnics de caràcter automatitzat o no, que permetin recollir, gravar, conservar, elaborar, modificar, bloquejar i cancel·lar, així com les cessions de dades que derivin de comunicacions, consultes, interconnexions i transferències. Així doncs, la valoració de la dada personal com a adequada, pertinent i no excessiva per a unes finalitats, determinades, explícites i legítimes és necessària i aplicable a tot tipus de tractament, i específicament, com en el supòsit que ens ocupa, a les cessions a jutges i tribunals.

El propi Tribunal Constitucional assenyala que el requisit del consentiment només es pot eximir per a les comunicacions de dades quan s'hagi d'atendre a béns i drets de rellevància constitucional i introdueix la necessitat de valorar la seva justificació i proporcionalitat. Ho fa en la Sentència 292/2000, de 30 de novembre, en el Fonament Jurídic 13, amb els següents termes:

“(...) el derecho a consentir la recogida y el tratamiento de los datos personales (art. 6 LOPD) no implica en modo alguno consentir la cesión de tales datos a terceros, pues constituye una facultad específica que también forma parte del contenido del derecho fundamental a la protección de tales datos. Y, por tanto, la cesión de los mismos a un tercero para proceder a un tratamiento con fines distintos de los que originaron su recogida, aun cuando puedan ser compatibles con éstos (art. 4.2 LOPD), supone una nueva posesión y uso que requiere el consentimiento del interesado. Una facultad que sólo cabe limitar en atención a derechos y bienes de relevancia constitucional y, por tanto, esté justificada, sea proporcionada y, además, se establezca por Ley, pues el derecho fundamental a la protección de datos personales no admite otros límites.”

És necessari doncs, que la petició d'informació personal per part del jutge o tribunal sigui d'acord i per a un supòsit concret, en que les dades siguin necessàries, pertinents i adequades i la petició d'informació personal s'ha de fer prèvia ponderació d'aquests requisits per part del jutge o magistrat. No hem de desconèixer que la cessió inconsentida de les dades tributàries d'un particular és una mesura excepcional que fa cedir, per atendre a interessos constitucionals, un dret fonamental (l'autodeterminació informativa) dels particulars davant la necessària col·laboració amb el poder judicial a fi de garantir l'exercici de les funcions que li corresponen.

Tal i com hem vist, la Constitució preveu a l'article 118 l'obligació de prestar la col·laboració als jutges i tribunals que requereixin en el curs del procés i en l'execució d'allò que resolguin. Queda constitucionalment reconegut el deure de col·laboració amb els jutges i tribunals per a la resolució dels assumptes que els ocupen i com bé s'assenyala en els termes de la consulta plantejada, són d'altres disposicions legals les que articulen aquesta obligació de col·laboració.

Però s'ha de tenir en tot moment present que l'autodeterminació informativa s'insereix en l'article 18.4 de la Constitució i que amb el reconeixement d'aquest dret com a dret fonamental de les persones se li atribueix el nivell de protecció i les garanties inherents a aquests drets i el caràcter de valor inspirador de l'ordenament jurídic. Així la prestació de la col·laboració als jutges i tribunals ha de ser respectuosa amb aquest dret fonamental i s'ha de fer una interpretació integradora d'ambdós béns constitucionalment protegits, de manera que la cessió de les dades personals al jutge o magistrat no vulneri el dret a la protecció de dades del pacient. Entenem doncs, que el jutge o magistrat, que apareix com a únic òrgan legitimat per a cursar aquesta petició, ha de motivar i concretar amb precisió quina és la informació necessària i pertinent que ha d'aportar el cedent, garantint-li d'aquesta manera, tant al cedent com al titular de les dades, que no es vulnera amb la comunicació el dret del titular a la protecció de les seves dades i la confidencialitat de la informació.

III

Un cop analitzats els requisits exigits pel règim de protecció de dades en relació amb la comunicació a jutges i tribunals de dades personals feta a l'empara del deure de col·laboració i d'acord amb el que estableix l'article 11 LOPD, cal valorar si l'article 95 de la Llei general tributària limita aquesta cessió atenent al caràcter reservat de la informació tributària i taxant els únics supòsits habilitats.

Efectivament la normativa sectorial aplicable determina clarament el caràcter reservat de la informació tributària i expressament menciona les cessions habilitades. Es considera doncs, pertinent la resposta que des de l'Administració pública que realitza la consulta es dóna a les peticions d'informació fetes per jutges i tribunals quan aparentment no es tracta de cap dels supòsits habilitats per la norma tributària als efectes de recordar el règim específic i el caràcter reservat de les dades tributàries i el règim de protecció de les dades personals. És especialment rellevant la formulació d'aquest tipus de respostes als efectes de deixar clara la responsabilitat que pugui derivar d'una cessió il·legítima, sigui des de la perspectiva de la normativa sectorial tributària o d'acord amb el règim de protecció de les dades personals.

Tot i així, si un cop informat el jutge o tribunal del restrictiu accés a les dades de naturalesa tributària, aquest reitera la seva petició a l'empara del deure de col·laboració constitucionalment reconegut, aquest deure no podrà ser desatès i les dades hauran de ser comunicades. La obligació constitucional ha de quedar atesa fent avinent al jutge o tribunal l'especificitat del règim de les cessions tributàries. D'aquesta manera seria el jutge o tribunal el que assumiria les possibles responsabilitats que puguin derivar d'un accés a dades personals qualificades de reservades més enllà de la normativa sectorial.

D'acord amb les consideracions fetes fins ara,

ES DICTAMINA

Les dades personals de naturalesa tributària només poden ser comunicades a un tercer per al compliment de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l'interessat. El consentiment no és necessari quan la comunicació té com a destinatari els jutges o tribunals, en exercici de les funcions que tenen atribuïdes. En aquests supòsits, les dades personals que siguin objecte de comunicació, d'acord amb principi de qualitat, hauran de ser exclusivament aquelles adequades, pertinents i no excessives d'acord amb les finalitats legítimes, explícites i determinades a les quals s'hagin de destinar.

Correspon als jutges i tribunals ponderar l'aplicació del principi de qualitat de les dades personals i la naturalesa restrictiva de l'accés a la informació tributària atès el del caràcter reservat que li atorga la normativa sectorial d'aplicació, en el moment de formular les peticions d'informació a l'empara del deure de col·laboració constitucionalment reconegut.

L'òrgan al qual es sol·liciten les dades tributàries pot, davant d'una petició imprecisa d'informació per part d'un jutge o tribunal, esmentar la normativa d'aplicació als efectes de determinar les possibles responsabilitats derivades d'un accés indegut o una comunicació il·legítima de dades. Davant una petició reiterada d'informació del jutge o tribunal, atès que ja s'haurà fet avinent l'específic règim d'accés a la informació tributària, si aquesta és formulada en base el deure de col·laboració amb els jutges i tribunals previst a la Constitució, s'haurien de comunicar les dades sol·licitades, sens perjudici de les possibles responsabilitats en què l'òrgan judicial pogués incórrer en el tractament d'aquesta informació.